

БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИННОВАЦИЯ
ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ
EDUCATION AND INNOVATION

*Ишекеев Назаркул Ишекеевич,
педагогика илимдеринин доктору, профессор,
Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университети,
Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары,
e-mail: N_ishekeev@bk.ru*

*Борубекова Гүлназ Калматовна,
Ош мамлекеттик университети,
окутуучу,
Кыргыз Республикасы, Ош шаары,
e-mail: Gulnazborubekova818@gmail.com*

**ЗАМАНБАП ОКУТУУДА СИНГАПУР ТЕХНОЛОГИЯСЫН
КОЛДОНУУ ЖАРАЯНЫ**

*Ишекеев Назаркул Ишекеевич,
доктор педагогических наук, профессор,
Кыргызский национальный университет имени Ж. Баласагына,
Кыргызская Республика, город Бишкек,
e-mail: N_ishekeev@bk.ru*

*Борубекова Гүлназ Калматовна,
преподаватель,
Ошский государственный университет,
Кыргызская Республика, город Ош,
e-mail: Gulnazborubekova818@gmail.com*

**ПРОЦЕСС ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СИНГАПУРСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В
СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ**

*Ishekeev Nazarkul Ishekeevich,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Kyrgyz National University named after J. Balasagyn,
Kyrgyz Republic, Bishkek city,
E-mail: N_ishekeev@bk.ru*

*Borubekova Gulnaz Kalmatovna,
Teacher,
Osh State University,
Kyrgyz Republic, Osh city,
E-mail: Gulnazborubekova818@gmail.com*

THE PROCESS OF USING SINGAPORE TECHNOLOGY
IN MODERN EDUCATION

Аннотация: Учурдун талабына ылайык студенттерди өз билимдерин бири-бири менен бөлүшүп кызматташ окууда, презентация учурунда өз алдынча жыйынтыктоочу бүтүм чыгарып, алган теориялык билими менен практиканы айкалыштырууда Сингапур технологиясын колдонуп окутуу ыкмалары эффективдүү жана натыйжалуу экендиги заман талабы катары таанылууда. Анткени, талаптар көрсөткөндөй, салттуу педагогикалык технологиялар жана окутуу усулдары студенттердин даярдыгынын орточо деңгээлине багытталгандыктан, жаңы шарттарда жетишээрлик жогорку натыйжаларды бербей жаткандыгы буга себеп. Ошондуктан, Сингапур билим берүү системасын пайдаланууну алгачкы сыноодон өткөрүп жаткандыгыбыз тууралуу аталган макалада сөз болот.

Аннотация: В соответствии с требованиями времени признается, чтобы методы обучения с использованием сингапурской технологии были эффективными и действенными, позволяющими сочетать теоретические знания с практикой, побуждать учащихся делиться своими знаниями друг с другом, формировать окончательный вывод самостоятельно в ходе презентации. Это связано с тем, что согласно требованиям, традиционные педагогические технологии и методы обучения ориентированы на средний уровень подготовки студентов, а потому не обеспечивают достаточно высоких результатов для новых условий. Поэтому в статье упоминается, что мы проводим первоначальное апробирование использования сингапурской системы образования.

Annotation: In accordance with the requirements of the time, teaching methods using Singapore technologies are recognized as effective and efficient, allowing students to study together, sharing their knowledge with each other, independently draw conclusions during the presentation and combine the acquired theoretical knowledge and practice. This is due to the fact that traditional pedagogical

technologies and teaching methods in accordance with the requirements are focused on the average level of students' preparation and do not give sufficiently high results in the new conditions. Therefore, this article says that we are conducting the first tests of the use of the Singapore education system.

Түйүндүү сөздөр: технология, заманбап, педагогика, сабак, ыкма, презентация, инсандык сапат.

Ключевые слова: технология, современность, педагогика, урок, метод, изложение, личность.

Key words: technology, modernity, pedagogy, lesson, method, presentation, personality.

Киришүү. Убакыт өткөн сайын кыргыз билим берүү тармагы жаңы өзгөрүүлөргө дуушар болуп, анын ичинде Кыргызстан да дүйнөлүк цивилизацияга өз алдынча саясий-экономикалык, маданий-руханий өзгөчөлүгү менен интеграцияланып, көз карандысыз мамлекет болгондон бери бир топ жаңы жышаналар болуп жатат. Мамлекеттибиз кыргыз улуттук баалуулуктары, маданий баа жеткис мурастары, улуттук эне тили, туусу, герби менен башка мамлекеттерден жана элдерден айырмаланганы менен өзгөчө болуп турат. Мына ошол өзгөчөлүктөр өлкөдө демократиялык бийлик орноо аркылуу эне тилибизге, адабиятыбызга, маданиятыбызга, каада-салтыбызга, элибиздин байыркы тарыхына кызыгуулар артып, бир топ изденүүлөрдү талап кылууда. Ушундай шартта зет муундарын окутууда, тарбиялоодо заман талабына шайкеш келген билим берүү үчүн жаңыча окуу системасын калыптандыруунун жолдорун издеп, аны өнүктүрүү көйгөйү илимий билимдин, философия, педагогика, психология, лингвистика ж.б. тармактардын өкүлдөрүнүн көңүлүн өзүнө буруп жаткандыгы анык [2].

Чындыгында өлкөбүз эгемендикти алгандан бери коомдун өнүгүүсүнө жараша билим берүү системасында да бир топ

өзгөрүүлөр, жаңылануулар, заман талабына ылайыкташкан окуу процесси жүргүзүлүү менен, интерактивдүү усулдарды пайдаланып сабак өтүүнүн тартиби, жол-жоболору көрсөтүлө баштагандыгы баарыбызга маалым, бул жакшы жышаана. Анткени, заманбап билим берүү азыркы кезде актуалдуу болуу менен зет муундарына билим, тарбия берүү жараянында интерактивдүү усул менен сабак өтүүдө окутуучунун ролу ченемсиз чоң экендиги айтпаса да белгилүү. Анткени, ал фасилитатор насаатчы, багыт берүүчү катары негизги ролду ойногондугу чындык. Ал эми Фасилитация – жеңилдетүү, шарт түзүү, көмөктөшүү, жагымдуу шарт түзүү деген түшүнүктү билдирип, ал эми мугалим – фасилитатор катары: студенттер же окуучулар менен бирдикте өткөн теманы кайталап, анын жаңы тема менен болгон байланышын аныктайт. Жаңы теманы жарыялап, анын максатын аныктап, студенттерге тапшырманы түшүндүрүп, кайсы ыкманы пайдаланаары айтылып, таркатма материалдар берилет. Иштөө мөөнөтүн белгилейт, «Сурооңор болсо бергиле?» – деп студенттер менен байланышып, билим кербенине кеңири жол ачат. Студенттердин иштөө тартиби: негизги эреже менен тааныштырылат. Берилген мөөнөт аяктаганда, аткарган иштерин айтып берүүнүн тартиби (презентация) менен тааныштырат. Маалыматтарды ой жүгүртүү аркылуу топтоп, идеяларды тактоого жардамдашып, ар бир студентти көңүл коюп угат. Ой жүгүртүү – объективдүү чындыкты активдүү чагылдыруунун эң жогорку формасы болгондуктан [2, с. 23], студенттерди өз билимдерин бири-бири менен бөлүшүп кызматташ болууга чакырат. Талкуунун аралыгында жыйынтыктоочу бүтүм чыгарып, теория менен практиканы айкалыштырат. Окуу материалын жеңил кабыл алууну жана өздөштүрүүнү камсыз кылуучу ыкмаларды колдонот.

Анткени, учурдун талабына ылайык салттуу педагогикалык технологиялар жана окутуу усулдары студенттердин даярдыгынын орточо деңгээлине багытталгандыктан, жаңы шарттарда жетишээрлик жогорку

натыйжаларды бербей жаткандыгы өкүндүрөт.

Бирок баарыбызга белгилүү болгондой, «билим берүүдө дайыма алдыңкы технологияларды жана маалыматтарды берүү абдан чоң ролду ойнойт» [6, с. 144]. Андыктан, заманбап коомдо студенттердин ийгилигине шарт түзгөн Сингапур технологиясындагы коммуникативдик компетенцияларын өнүктүрүүгө өбөлгө болгон инновациялык технологияларды үйрөнүп, өз практикасына киргизүүгө аракет кылуу керек.

Көптөгөн өлкөлөр Сингапурдун билим берүү системасына көбүрөөк кайрылып, бул системаны ишке ашыруу үчүн аракеттенишүүдө. Анткени, жогорудагы айтылган маселелердин чын-төгүнүн улуу окумуштуу, педагог Ян Амон Коменский баса белгилеп өткөндөй: «Мугалим деген педагогикалык чеберчиликке ээ, өз ишин чексиз сүйгөн, чыгармачыл, өз ишине так, студенттердин өз алдынча ой жүгүртүүсүн, билимге болгон кызыгуусун өстүргөн, студенттерден коомго пайдасы тие турган инсандарды тарбиялап чыгарган инсан, эмгекчил жана билимдүү адамдын үлгүсү болууга тийиш» деген маңыздуу айтылган пикири боюнча ой жүгүртүп көрсөк, чындыгында мугалим студенттерге заманбап билим берүүдө бирөөнүн көз карашы, пикири менен эсептешип, аны сыйлап, уга жана баалай билген, өз оюн аргументтүү натыйжалар аркылуу далилдеп, сунуш киргизе алган, анын натыйжасын алдын-ала көрө билген, компетенттүү чыгармачыл планетардык деңгээлде ой жүгүртүүгө жөндөмү бар чыгармачыл, активдүү, инсандык сапаттарынын өнүгүшүнө багыт берүүчү инсан катары белгилүү [3, 5]. Анткени, мугалимдин берген билими студенттерге жугумдуу болсо гана эртеңки келечек муундун билимге болгон дарамети, психологиясында чыгармачылык жигердүүлүгү жогорулап, эл агартуу системасынын алдынкы кадрларынан болот. Ошондой эле ар дайым актуалдуулугун жоготпогон көйгөйлүү маселе катары эгемендүү республикабызда тарбияланып жаткан жаш бөбөктөрдөн тартып, окуучуну, студентти, ар бир атуулду *«чыгармачыл активдүү позициядагы*

инсан» кылып тарбиялоо негизги максат катары ишке ашат. Анткени, ошондо гана мамлекетибиз бардык кризистерден чыгып, чыныгы гүлдөгөн өлкөгө айланарына кепилдик бар. Ошондуктан, бул маселени ишке ашыруу үчүн окутуу практикасында Сингапурдун билим берүү системасын (инновациялык методдорун) колдонуу актуалдуу болууда. Бул метод Сингапурдун билим берүү системасында бир топтон бери колдонулуп келе жаткан, практикада сыноодон өткөн, өзүнүн турмушка жөндөмдүүлүгүн көп жагынан далилдеген инновациялык технология болуп саналат. Бул Сингапурдук технологиялардын маңызы: окутуу бардык студентке, анын ичинде окутуучуга да, өз ара аракет этүү жолу менен жүргүзүлөөрүн баса белгилеп өтүү зарыл. Образдуу айтканда, селкинчекти биргелешип тебүү.

Бул позициядан алып караганда, Сингапурдук окутуу ыкмасы эмне, анын жакшы жана жаман жактары эмнеде, ал салттуу класстык жана сабак системасынан эмнеси менен айырмаланат, ал Кыргызстанда кандайча ишке ашырылат, эмне үчүн Сингапурдук окутуу ыкмасына мынчалык кызыгуу бар? Жогорудагы суроолордун жообун табуу үчүн окумуштуулар өз ойлорун ортого салып, мүмкүн болушунча билим берүү системасына жаңыча билим берүүнүн жолдорун табууга аракет жасап келишүүдө.

Изилдөөнүн максаты. Заман талабына ылайык жаңы технологиялар аркылуу окутууда Сингапур технологиясын колдонуунун эффективдүү педагогикалык шарттарды аныктоо.

Изилдөөнүн методу: Илимий-теориялык жана Сингапурдук технологиялар.

Талкуу жана натыйжа. Сингапурда билим берүү системасы биринчи кезекте окуу программасына, билимди өркүндөтүүгө багытталып, аны иш жүзүндө мугалимдер негизинен окуу китептерине, методикалык колдонмолорго, окуу куралдарына, өздөрүнүн жана башка мугалимдердин тажрыйбаларына таянышкан [1, 88-94]. Ошондуктан заманбап билим берүүдө ар бир мугалим окуучулардын (студенттердин) коммуникативдик компетенцияларын калыптандыруу

үчүн инновациялык технологияларды үйрөнүп, өз практикасына киргизүүгө аракет кылышууда.

Негизинен Сингапур технологиясын колдонуунун маанилүү максаты – билим алуучунун таанып-билүү ишмердүүлүгүнүн – чыгармачылык активдүүлүгүнүн (окутуунун) натыйжалуу жыйынтыгына жетүү болуп саналат. Сингапур технологиясынын педагогикалык маңызы – студенттин таанып-билүү ишмердүүлүгүн активдештирүү, анын өз алдынчалыгын жогорулатуу, маалымат талап кылуучудан колдонуучуга айлантуу, келечектеги адис катары зарыл болгон жеке инсандык сапаттарын калыптандыруу. Анткени, Сингапур технологиясын колдонуу аркылуу төмөндөгүдөй күтүлүүчү натыйжаларга ээ болушат:

- иштин командалык формалары;
- биргелешип окуу;
- натыйжа үчүн ар ким жооп берет;
- инсан катары калыптанат;
- руханий-ахлактык жактан жетилет.

Заман талабына ылайык билим берүүнүн жаңы артыкчылыктары билим берүү мекемелеринде окутуунун жана тарбиялоонун олуттуу натыйжаларына жетишүүгө жардам берген заманбап окутуу технологияларын издөөгө жана киргизүүгө түрткөндүгү чындык. Анткени салттуу педагогикалык технологиялар жана окутуу усулдары студенттердин даярдыгынын орточо деңгээлине багытталган жаңы шарттарда жетишээрлик жогорку натыйжаларды бербегендиги себеп болууда. Ошондуктан педагогдор заманбап билим берүүдө студенттердин ийгилигине өбөлгө боло турган коммуникативдик компетенцияларын өнүктүрүүчү инновациялык технологияларды үйрөнүп, өз практикасына киргизүүгө аракеттенишүүдө.

Чындыгында Сингапур технологиясы менен тааныш болгон кээ бир педагогдор бул система жаңы нерсе эмес деп эсептешет. Анткени, алар өз иштеринде топтук жана жуптук иштөө, темаларды изилдөөдө чыгармачыл ыкмаларды колдонуп келишкен [4].

Бул система белгилүү орус психологу Лев Выготскийдин, советтик мугалимдер Давыдов менен Элькониндин эмгектерине

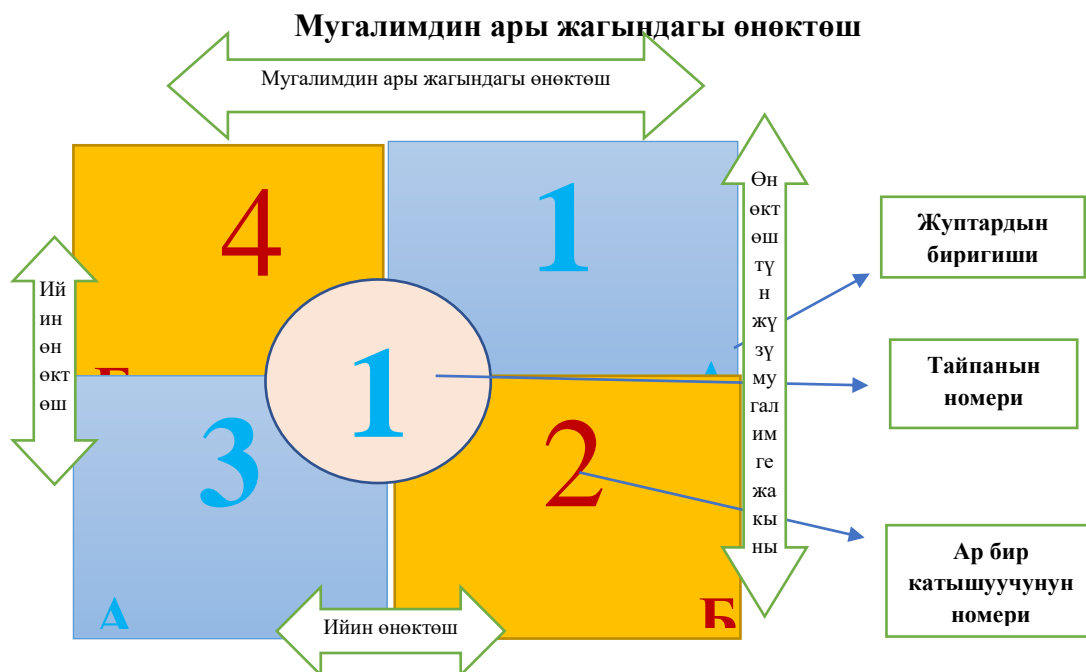
ж.б. советтик жана орусиялык окумуштуулардын педагогикалык технологияларына, 90-жылдардагы мугалимдердин методикалык ыкмаларына абдан окшош болгондугун тастыкташат. Чындыгында «Драмогерменевтика» П.М. Ершовдун социалдык-оюндук методологиясы, Букатова жана Е.А. Ершова, В. Шаталов, Ш. Амонашвилинин ыкмаларына Сингапур системасы окшош экендигин байкоого болот.

Көптөгөн окумуштуулардын ой-пикирлерине таянсак, Сингапурдун окуу процессинде табият таануу предметтерине, математикага жана тилди окутууга өзгөчө көңүл бурулгандыгын байкоого болот. Бирок, окуучулар бир гана сабакка гана эмес, мектепте көп убакытты ар кандай долбоорлорду ишке ашырууга, спортко, чыгармачылыкка жана башкаларга бөлүп билим алышкандыгы менен өзгөчөлөнөт [6, 144]. Бүткүл окуу процесси лидерлерди өнүктүрүүгө багытталгандыктан, командада иштөөгө жөндөмдүү инсанды тарбиялап өстүрүү маселеси башкы орунда турат. Анткени, Сингапурдук билим берүү системасынын негизги максаты – ар бир адамды өмүр бою жаңы билимдерди жана көндүмдөрдү алуу, жаңы технологияларды өздөштүрүү үчүн инновациялык жана ишкердүүлүк рухун өнүктүрүүгө түрткү берүүчү стимулдаштыруучу чөйрөнү түзүү, жоопкерчилигин жана милдеттенмелерин ишке ашыруу болуп саналат. Анткени,

билим берүүдөгү жаңылануу процессинде окутуучу дайыма борбордук орунда турат [8, 52]. Баарыбызга белгилүү болгондой, салттуу окутуу «мугалим-окуучу» принцибине негизделет, лекция түрүндө өтөт жана эреже катары, эки-үч студент сабакка жооп берүүгө үлгүрөт. Мындай сабактын борборунда окутуучу маалымат булагы болуп саналып, студенттердин үстөлдөрү бардык студенттер доскага жана мугалимге карап отургудай кылып жайгаштырылган салттуу чөйрөдө ишке ашырылат.

Кошумчалап айта кетчү нерсе, Сингапурдук окутуу методу – бул тезистердин жана формулалардын жыйындысы катары каралып, аларды бири-бирине каалаган тартипте туташтыруу аркылуу студенттердин чыгармачылык активдүүлүгүн жогорулатууга өбөлгө түзүлөт.

Буга мисал катары «Мэнэджмэнт килеми» (классты башкаруу) ыкмасын белгилеп өтүүгө болот: Төрт студент бири-бирине карама-каршы эки туташкан партада отурушат. Бул отуруу тартиби менен балдар өнөктөш болуп калышат: бетме-бет отургандар «бет өнөктөш», ал эми бири-бирине каптал отургандар «ийин өнөктөш» болуп эсептелет да, чогуу бир команда болушат. Балдардын эч кимиси мугалимге далысын салып отурбашы зарыл б.а. төмөндөгүдөй тартипте отурушат.

«Жогорку беш» (унчукпоо жана көңүл буруу, көңүлдү мугалимдин көтөргөн алаканына буруу сигналы) ыкмасы – сабактын башталышында коңгуроодон кийин колдонулат: мугалим колун көтөрүп, класска кайрылып: «Жогорку беш!» дегенде студенттер жооп катары колдорун көтөрүп, окутуучуну карашы керек, түзүм окутуучуга көңүл топтоп, иштин кийинки этабына даярданууга үйрөтөт. Бул ыкманы кол чабуу менен алмаштырууга болот: мугалим эки жолу жай кол чаап, андан кийин үчүнчүсүндө ылдам чабат; студенттер окутуучуну угууга даяр экендигин билдирип, эки жолу кол чаап жооп беришет.

«Ste ze klass» («классты аралаштыруу») – окутуучу аудиторияда студенттерди кыдырып, алардан мүмкүн болушунча көбүрөөк ойлорду жана жоопторду чогултуусун суранып, жыйынтыгында жалпы талдоо жүргүзүлүп, студенттер окутуучу тарабынан белгиленген 30 секундан ашпаган мөөнөттө тапшырмага жооп берүүсү керек.

«Сималтиноздук тегерек стол» – топтун төрт мүчөсү тең жазуу жүзүндөгү тапшырмаларды өзүнчө кагаз беттерине же дептерге аткарышып, белгиленген убакыт-

тын соңунда топтор тапшырманы бири-бирине текшерүү үчүн беришет.

Корутунду. Жыйынтыктап айтканда, Сингапур технологиясын окутуу процессинде колдонууда окуучуларга (студенттерге) даяр материал берилбейт, өздөрү керектүү өтүлүүчү тема боюнча теориялык билимдерди алышат да, аларды практика жүзүндө оңой жана жөнөкөй өздөштүрүшөт. Натыйжада, билим берүүнүн сапаты өркүндөйт, студенттердин билим алуусу активдешет, өз алдынчалыгы, жоопкерчилиги жогорулайт, өз оюн так, эркин айта алуусу калыптанат, сүйлөө кеби өсөт жана бул жетишкендиктери практикада иш жүзүнө ашат деген далилдерибиз төмөндөгүдөй жыйынтыктарды берет:

Биринчиден, материалды түшүнүү деңгээли жогорулайт; *экинчиден*, жазма, оозеки речтеринин логикалуулугу, аргументтүүлүгү жогорулагандыгы менен айырмаланат; *үчүнчүдөн*, стандарттуу эмес чечимдердин саны өсөт; *төртүнчүдөн*, изилденип жаткан материалга оң, позитивдүү көз караштары, чыгармачылык активдүүлүктөрү пайда болот; *бешинчиден*, психологиялык жактан өнүгүшөт; *алтынчыдан* креативдүү, чыгар-

мачыл активдүү, руханий-адептик жактан жеткилең инсан болушат.

Адабияттар:

1. Аттокурова Ч.А. Сингапурдук билим берүү системасында колдонуучу методдор башталгыч математика сабагынын мисалында // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2024. – №1 (62). – С. 88-94.
2. Алексеева М.А. Преподавание литературы: образовательные технологии. [Текст]: / Алексеева М.А.// Учеб.-метод. пособие. – Екатеринбург: Изд-во Урал. Университета, 2014. – 100 с.
3. Байгазиев С. Окутуунун интерактивдик методу. [Текст]: / Байгазиев С. – Бишкек, 2004. – 25 б.
4. Рахимова М.Р. Педагогиканын теориясы, технологиясы жана системасы. [Текст]: / Рахимова М.Р. – Бишкек, 2003.
5. Саалаев, Ө. Окутуунун интерактивдүү усулдары [Текст]: Мугалимдер үчүн методикалык колдонмо / Ө.Саалаев – Б., 2007.
6. Селевко, Г.К. Традиционная педагогическая технология и ее гуманистическая модернизация [Текст] / Г.К. Селевко – М., 2005. – 144 с.
7. Скаткин, М.Н. Проблемы современной дидактики [Текст] / М.Н. Скаткин – М.: Педагогика, 1980. – 96 с.
8. Нусупова Г.Ш. Башталгыч класстарда окуу көндүмдөрүн өнүктүрүүнүн заманбап ыкмалары жана технологиялары // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2024. – №1 (62). – С. 48-54.

Рецензиялаган:
Токтомаматов А.Д.,
педагогика илимдеринин кандидаты